

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... — 16 kor.
 Negyedévre... — 4 .
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... — 20 kor.
 Negyedévre... — 5 .
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... — 24 kor.
 Negyedévre... — 6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítését
 vagy megőrségre nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 20.

Sajtó vagy prés?

Szabad sajtó!

Te elnyomottak reménysége, a hazafiak ideálja, nemzeti lelkesedésünk első tiszta gyümölcse, a haza halála után a feltámadás első lehellete; szabad sajtó!

Ha feltámadna az a lángelkű költő, kinek lélekgyújtogató verse, tüzes lelkének legperzselőbb darabja volt első szülötted, megismerne-e?

Ha feltámadnának apáink, kik szabadságaink közt a te szabadságodért haltak meg — örömük volna-e benned?

Ha feltámadnának a nagyok, a nemesek, kik első munkáid voltak, nem feküdnének-e vissza sirjukba a viszontlátás horzalmának hatása alatt?

Villámháritónak tették a szabadsajtót az ujonnan épített Magyarország ormára. Hatalmat adtak neki, hogy magasba nyuljon, megaranyozták a közvélemény bizalmával, hogy sohase rozsdásodjék, hogy így bárhonnan törjön vész az új épületre, előre szétossa, előre megvédje az épületet a villám erejétől.

Világító toronynak építették a szabadsajtót, hogy világítson azok előtt, kik vezetnek a népet, mint a Mózes tüzoszlopa, hogy feltüntesse azokat, kik bujkálva akarnak az új épület ellen törni.

S mi lett a sajtóval?

Mig egy-két lap maradt világító toronynak, villámháritónak, addig egy óriási rész banka fészkeket rakott a villám-

háritó tövében, hol ők meg vannak védve ég és föld villámaitól, de hulló szennyük messzi kört bepiszkít.

Görénylyukakat ástak a világító torony alá, hogy a kik fényénél járnak, azok közül jobban kileshessék áldozataikat s ha közelednek a világítóhoz, elkábíthassák büzükkel s a tehetetlenek kiszívassák a zsirját vagy véréit.

És az emberek bár látják ezt, nem merik leverni a ronda banka fészkeket, nehogy a villámháritóban tegyenek kárt, s ha megpróbálják, vigyázatlanul a villámháritóhoz érhet kezük s bankafészek helyett gyilkos villámütést kaphatnak s a görénylyukakat nem áshatják ki, nehogy meginogjon a világító torony.

Ez a sajtónk képe.

Több már a prés, mint a sajtó s a szabad sajtó kedvéért tünni kell a szabad prést.

Érdekcsoportok vagy a magánérdek gombamódrára termi az újabb lapokat s ezek, ha érdekcsoportoké, vagy bepiszkolnak fészkekből mindenkit, a ki nem az ő érdekükben jár, ha pedig magángseft alkotta a lapot, úgy vadásznak zsákmányra, melyet nem az igazság körmeivel, a jog fogával ragadnak meg és tépnek szét, hanem stílusuk szagával kábitanak el és fosztanak ki becsületéből, vagy kiszívják pénzéből.

Egyik sajtó botrány másikat éri. Szinte most is zúg a felháborodás, hogy egy vidéki lap szerkesztője egy börtönlakó volt, ki az egész város tisztességes elemének rémeként vádolt és ítelt.

A gyávaság vakmerőségével és a tanulatlanság durvaságával támadott, mint olyan, kinek úgy sincs veszteni valója. Ki kezd ilyen alakkal?

Nem a bátorság hiánya türi felszinen az ilyen egzisztenciákat, hanem — az orr nem bírja ki, hogy eltapossa valaki.

Ki lép szívesen békára? ki küzd pusztá kézzel görény ellen?

Azt a züllött firkaszt megbotozta egy jó gyomru magyar és nyugtát vett tőle a kapott ütlegekről. Az elismervényt meg is irta, két tanuval láttamozta a — görény.

Hát ilyen egzisztenciák teszik tönkre a magyar sajtó eszményét.

Most egy, protestáns bigottságáról híres fővárosi lap szerkesztőjét inzultálta tetteleg ismét egy fiatal ember, kinek állítólag az lett mondva, hogy mint vezéregyéniséget tönkre akarják tenni, mert a lapot fentartó protestáns papságnak kellemetlen a működése. Erre a cinikus megjegyzésre válaszolt üleggel az a meghurczolt ifju.

Hát ez is lehető volna? Balkán virtussal csinálnák nálunk is a politikát, mint Sztambulovval csinálták?

Félve várjuk annak a meghurczolt férfinak vádjára a választ. Ha igaz, úgy specziálisan szólunk ehhez az esethez, mert igen érdekes szimptóma volna bizonyos irányban. De legyen bár ez esetben bár melyik félnek igaza, egy bizonyos dolog, hogy a sajtó munkáival szemben revízióra szorul a sajtó törvény.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Temetőben.

Irtá: Deér.

Itt vagyok hát újra. Mint az alvajáró, úgy jöttem én ide. Elfogta a lelkem újra valami erős, sejtelmes vágyódás, hogy jöjjenek, siessek erre az egyszerű helyre, ebbe a kicsi faluba. És én jöttem.

S most, hogy végig megyek az ákáczos utcán, hogy be-betekintek a szegényes, parasztos házakba, valami jóleső megnyugvás tölti el a lelkem.

Csak megyek előre... A lelkem meg visszaszáll a multba. Mintha ákác illat szállna ide hozzám, pedig alig virul itt-ott egy-egy zöld ág. De hát én már itt csak azt látom, a mi elmúlt. Virágfakadást, bimbó nyitást, — mikor hervad minden; boldogságot, szerelmet, mikor siratni jöttem.

És mikor befordulok az alvégre, akkor meg éppen úgy érzem, mintha csak tegnap jártam volna itt. Halaványan fénylő hold világítja be az utat előttem. Már messziről látom a nagy fehér házat ott a falu végén. Megyek, megyek... üzetve ezer emléktől. Csak akkor állok meg, mikor oda érek a fehér házhoz.

Világosság szűrődik át az ablakon. Betekintek. Keresek valakit.

És mikor látom, hogy mind idegen ember

ül ott a szobában, akkor elszorul a szívem. Érzem, nagyon is érzem, hogy nekem már itt nincs mit keresnem.

S mintha egy hosszú, édes álomból ébredtem volna szomorú, fájdalmas valóra, egyszerre új kép tárul elém. Csendes, hallgató kép.

Nem az élk kedvéért jöttem én ide, nem azokat keresem. Tekintetem oda téved a karomon függő koszorúra. Még egyszer betekintek a fehér házba, s aztán nehéz lélekkel megyek tovább, mint a vándor, kit kiűztek, durva szóval kiutasítottak.

Itt vagyok hát újra. Mint az alvajáró úgy jöttem én ide.

A halaványan fénylő hold bevilágítja utamat s látom az apró, kopottas fakereszteket. Szomorú fejfái egy-egy szerető szívnek, egy-egy kedves halottnak. Itt-ott egy-egy koszorút himbál a csendes alkonyi szellő.

A lelkemet újra elfogja valami sejtelmes vágyódás. Csendesen lopódom a sírok között tovább. Itt-ott szemembe ötlük egy név a fejfákon. Valami régi jó ismerősnek a neve. Ez is meghalt, úgy elgondolom, — s aztán eszembe jut az én halottam.

Tekintetemet végig hordozom itt a halottak csendes birodalmán és látok egy kicsi fehér márványkeresztet. Messziről meg lehet látni, nincs több márvány kereszt a mi temetőnkben. Könny futja át a szemem s csak sietek oda, ahhoz a kicsi márvány keresztet.

Sokáig nézem azt a kis sirhalmot. Tekintetem odatapad arra a fehér keresztre. Egy hervadt koszorú leng rajta. Talán az, mit én tettem rá egy éve ilyenkor. Aztán meg odaborulok a földre, két karommal átfogom a keresztet s aztán zokogok úgy, — amint férfi csak zokoghat.

Itt a magamé vagyok újra; szabad könnyeznem, szabad zokognom. Egy éven át mosolyogtam a többiekkel. Napról-napra titkoltam, takargattam a kint. Gyűjtöttem a fájdalmat, a gyötrelmet, hogy itt, ennél az egyszerű sirhalmnál kiönthessem azt.

Áhitatos, imádkozó kegyelettel teszem a keresztre koszorúmat. Magam kötöttem. Minden virágjára könnyem hullott alá, minden levelével lelkemnek egy-egy édes álmát, rózsaszínű ábrándját hagyom itt.

Tán ez a kis szomorufüz is megérti a fájdalmam? Mintha lágyabban susogna, mintha vigasztalna! Pedig hiába! Ez a kis sirhalom nem engedi, hogy vigaszt leljek. Itt él a lelkemben, látom mindig. Előttem van álmaimban is a kis fehér kereszt s rajta e név: *Illuzió*.

S ha erre gondolkodok, akkor csak el fog a vágyódás, hogy odahagyjak mindent s idejőjjenek a mi kis temetőnkbe, ide, hol ez a kis szomorú füz öröklik az én halottam örök álma fölött.

Nagyon drága nekem az a kis sirhalom. Egy élet boldogsága, minden reménye nyugszik alatta. Ami nekem legkedvesebb volt, mi lelkemnek lelke volt, az pihen alatta.

Magyarország irói testülete mindenkor van olyan értékű testület, mint egy falusi kaszinó.

Az a falusi kaszinó pedig megválogathatja, hogy kit vesz fel tagjának, vagy kidobhatja azt ki reá szégyent hoz.

Egy hírlapíróra csak van annyi bizva, mint egy kukorica csőszre. És csősz büntetett előéletű ember nem lehet sőt jó erkölcsi bizonyítványra van szüksége, hogy megválasszák.

Tessék a hírlapírás jogát kvalifikációhoz kötni, erkölcsi és tudományos kvalifikációhoz. Ne lehessen tovább is kicsapott diákok és kétségbeesett egzisztenciák eldorádója a hírlapírás.

Egy szóval módot kell végre találni rá, hogy a sajtót ne használhassák egyesek prés gyanánt.

P—y.

Hová szavaztak a tisztviselők?

Hétfői polemikus beszédében a miniszterelnök, mikor azt vitatta, hogy a hivatalos körök nem követték el a választások alatt atrocitásokat, azt mondta, hogy a tisztviselőket se befolyásolta senki abban a tekintetben, hogy hová szavazzanak. Hozzátette, hogy kimutatásai vannak arról, hogy *hány tisztviselő szavazott és hogy ki hová szavazott.* Szó szerint ezeket mondta:

»A mi a hivatalnokokat illeti, én *tudnék egy összeállítást közölni*, a hol be van bizonyítva, hogy igen sok helyütt a hivatalnokok az ellenzék javára döntöttek el a választást.«

Tagadhatatlanul igen érdekes kijelentés, melyből nyilvánvalóan kitűnik, hogy a miniszterelnök *számon tartotta*, hogy kik azok a hivatalnokok, a kik ellenzéki jelöltre szavaztak. Hogy ki készítette az összeállítást és minek készítette, nem tudjuk, csak sejtjük: nem azért, hogy azokat a hivatalnokokat, a kik ellenzékire szavaztak, előléptetésben részesítsék. A »jog, törvény és igazság« dicsőséges aerájában — írja az Egyetértés — tehát ugyanaz a *spiczi-*

Azért jövök ide. Elhozom magammal minden keserűséget szívemnek s boldogabb vagyok itt az elhagyott, magányos sirhalomnál, szivertépő keserűségben, — mint ott a nagy világban ezernyi élvezet között.

Ez a halott az én halottam. Nekem van csak jogom hozzá.

S ilyenkor, mikor fa, bokor hullatni kezdi levelét, akkor eljövök én ide a mi kis falunkba, a mi kis falunk temető-kertjébe.

Ismernek, meg is süvegelnek az ismerősök s barátságos mosolylyal mondják, hogy milyen jó vagyok, csak nem feledkezem el róluk, minden évben beköszöntök hozzájuk.

Szegény jó emberek ti, azt hiszitek, miattatok jöttem én ide. Nem. Megmondom őszintén, nem gondoltam én rátok. Mikor én idejövök, lelkem messze száll tőletek s ha veletek beszélek is, gondolatom csak elszáll oda a faluvégre. A hosszú utnak vége csak a kis fehér márvány kereszt, az a kis szomoruan lengő, lágyan susogó fű... Itt vagyok én otthon, ez az én világom...

Magasan jár a gönczölszekere, a kis szomorú fű rám veti árnyékát. Valami fázós, borongós érzés járja át egész valómat. Könnyem is kiapad. A lelkem, a szívem is mintha megszibbadt volna.

Remegeve állok föl. Szemeimmel végig csókolom annak a kis sirnak minden görnyét, minden porszemét. A kis keresztől meg lélem tündöklök fényesen, aranyosan az az egy szó: Illuzió.

Isten veled! Elhagylak, hogy egy év múlva

szisztéma uralkodik, a mely uralkodott a multban. Kérdjük tehát mi is, mint a hogy kérdési az egész ellenzék, mióta a felirati vita tart: hol a rendszerváltozás?

ORSZAGGYÜLES.

A főrendiház ülése.

Budapest, nov. 20.

A főrendek csak csekély számban jelentek meg. Gróf Csáky Albin 11 óra után az ülést megnyitja és több apróbb jelentés után következett a felirati javaslat tárgyalása.

Zichy Nándor a felirat ellen.

Gróf Zichy Nándor nem járul a felirathoz, mert ez annyit jelentene, hogy csatlakozik a kormány politikájához. Ő azt a felirati javaslatot támogatja, a melyet a néppárt terjesztett elő a képviselőházban. Az rövid is, jó magyarsággal is van megírva és mindenek fölött teljesen a törvényes állásponton van.

Fejtegeti ezután, hogy a magyar alkotmány-nak sértetlen fentartása nemcsak Magyarországnak, hanem a monarchiának is létkérdés, de nem kisebb jelentőségű ennél a pragmatika szankció sértetlen való fentartása sem. Ezután azt fejtegeti, hogy Magyarországon minden politikai kérdés a liberálisizmusban folyik össze. *Mi az a liberálisizmus?* Nem látja senki, nem tudja senki. De azt tudják, hogy ennek jegyében teremtették meg a felekezeti békétlenséget, azután meg az egyházpolitikai reformokat, a melyeknek revideálását a néppárt meg nem szűnik sürgetni. Kéri a kormányt, mentse meg az országot a felekezeti nyugtalanságtól. Nem ő és néhány barátja idézte elő, de megteremtették a helyzetet a viszonyok.

A gazdasági viszonyokról szólva azt bizonygatja, hogy adósságban él a polgárság. Könnyelmű gazdasági politikát folytat az állam, ennek pedig más következménye nem lehet, minthogy egy végzetes fordulat esetén az egész állami épületünk romba dől. A felirati javaslatot nem fogadja el.

ujra visszatérjek hozzád. Addig járom újra uttalan utamat, keresve a fényt, a meleget. S aztán újra visszatérek hozzád s majd elsusogom neked, hogy hiába kerestelek, nem találalak...

Itt érzem csak igazán, hogy mennyire a tied voltam, mennyire szerelmes voltam beléd, s hogy fájt, mikor temetnem kellett.

Isten veled!

Te kis szomorufűz, maradj velem! Légy hűséges öre csendes álmainak. Lesd el minden pillanatát e kedves halottnak s majd suttozd fülemben akkor... akkor...

Megyek. Mennem kell. Várnak rám. De itt hagyom lelkemet, álmaim s szomorú sóhajok, könnyeim nyomán térek vissza hozzád újra...

Addig is pihenj nyugodtan... boldogan...

Ahogy végig megyek a kis falu ákácza utcáján, úgy érzem, mintha ákáczirág illata szállna ide hozzám. Mintha mámorba ringatná agyamat, lelkemet... Rég mult időknek illatos világa...

Virág nyílást, bimbó fakadást látok, ... mikor hervadás ütött tanyát... sárga levél zörög a fák alatt... boldogságot, szerelmet sóvárog a lelkem, mikor siratni jöttem, siratni egy illatos világ szomorú halottját.

Még egyszer visszafordulok. Búcsút intek falumnak, meg annak a kedves halottnak s aztán könnyel szememben, világot csáló mosolylyal ajkamon megyek tovább uttalan utakon, hol bokor se zöldül, ... hol virág se nyílik...

Gróf Dessenffy Aurél aggályait fejezi ki szorult gazdasági helyzetünk felett. Másrészt hibáztatja egyes tétel felvételét a budgetbe, a melyeknek magassága nem áll arányban országunk szegénységével. Szükségesnek tartottam ebbeli nézetemet a méltóságos főrendek tudomására juttatni.

Kautz Gyula az ország helyzetét nemcsak sulyosnak, de aggályosnak mondja. Sok tényező összehatása, az erkölcsi és politikai tényezők egész sorozatának kell összeműködni, hogy a bajok leküzdhetők legyenek. A kereskedelmi szerződéseknél, ha mindjárt nemzetközi alapon való stabilitását is jobbnak tartja, mint az olyan, habár talán első tekintetre kedvezőbbnek látszó viszonyt, mely a kereskedelmet megadózásnak teszi ki. Allandó szerződésekkel kell biztosítani a kereskedelem realitását. — Polemizál Zichy Nándorral. A liberálisizmust Zichy gróf ur úgy látja, mintha az a katolicizmusnak volna ellensége. A katolicizmusnak nincs a liberálisizmushoz köze. Soha sem volt a magyar korona olyan tiszteletben, mint ezen év alatt.

Zichy Nándor: Örül, hogy előtte szólót nem soroztatja az európai értelemben vett liberálisok közé.

Szell válasza.

Szell Kálmán miniszterelnök reflektált a felszólalásokra. Elsősorban a gazdasági kérdésekkel foglalkozott. Egyetért Kautz Gyulával, különösen abban, hogy a külfölddel való kereskedelmi megállapodásunkban szerződéses viszonyba jöjjünk. Azt akarjuk, hogy szerződünk minden állammal, amelylyel összeköttetésünk van. De nemcsak a mi akaratunk kell a szerződéshez, hanem a többi államok akarat is. Rajtuk nem fog mulni. De sajnos, egész más az irány, amelyet a külföldi államok követnek. Európa más hajóban evez s ezt a hajót mi feltartóztatni nem tudjuk. Nekünk tehát mindenben védekeznünk kell.

Semmit sem akar tenni, a mi az államháztartás mai biztos alapját megingathatná. Ezt bizonyítani fogja a költségvetés is, a melynél a főszempont: a takarékoság. Dessenffy Aurél grófnak megjegyzi, hogy a vizitak kérdésében a kormány a legnagyobb körültekintéssel és óvatossággal jár el. Hamis jelszó hangzott el gróf Zichy Nándor ajkáról, amikor azt mondta, hogy veszte van minden, pusztuljon az ország, csak a liberálisizmus maradjon meg, ez a szabadelvű párt harczi riadója. Nem ez. A liberálisizmus tartja fenn, fejleszti, viszi előbbre az ezredéves Magyarországot (??!) Az ifjú mezőgazdaság, kereskedelem így fejlődhetik csak.

Ezután a szabadelvűség szükségét hangoztatta. mert ez biztosítja a békét.

Egész életemben szabadelvű voltam, mert csupán ez az irány vezethet egy ország boldogulásához.

Szell Kálmán miniszterelnök reflektált Dessenffy kijelentésére, hogy a mostani kormány igen is tisztességes, de tiltakozik az ellen, mintha az előbbiek tisztességtelenek lettek volna. (Mozgás).

Zichy Nándor: Ugyan miért valaki liberális? Es mi ugyan a liberálisizmus?!...

Szell Kálmán: Azért vagyunk a liberálisizmus hívei, mert erősítjük és biztosítjuk ezen elvvel a trónt és hazát! (Elénk helyeslés). Azt is kérdezte Zichy Nándor, hogy mi a liberálisizmus? Nos tehát megadom rá a feleletet.

Schlauch Lőrincz: No halljuk!

Szell Kálmán: A liberálisizmus fejleszti, consolidálja a magyar államot, a haladás, fejlődés szellemét irányítja, a nagy eszmék társulását lehetővé teszi s elősegíti a szabad mozgást.

Schlauch Lőrincz: Ez a liberálisizmus? ... Dessenffy továbbra is fenntartja kijelentett álláspontját.

Fejérváry G.: Ez a nyilatkozat nem ér semmit!

Szell újból kéri a Házat, járuljanak az ő felfogásához.

Az elnök a szavazást elrendeli; a javaslatot elfogadták.

Ezzel az ülés véget ért.

A főrendiház válaszfelirata.

A főrendiház felirati javaslata következőképpen hangzik szószertint:

»Felsőleges Császár és Apostoli Király! Legkegyelmesebb Urunk! Bizalommal és reménytelül üdvözölt bennünket Felséged az országgyűlés megnyitásakor. Teljes szívünkkel igyekszünk megfelelni a bizalomnak és reménynek; egyaránt kész erre a Felséged személye iránti hódolat és hazánk forró szeretete, mely két érzést öszenként örököltünk és egész épségünkben szállítunk unokáinkra. A megoldásra váró feladatok közül *legfontosabb az a gazdasági kérdés*, mely egyfelől Felséged többi királyságaival és országaival kapcsolatos kereskedelmi ügyek elintézésére, másfelől az általános vámtarifa megállapítására vonatkozik. Bizonyára nem rajtunk mult, hogy a multkor csak ideiglenes s nem állandóbb intézkedés jöhetett létre. Most sem rajtunk fog mulni az igazságos és méltányos kiegyenlítés sikere. Az ily megoldást az 1967. XII. törvényezikk értelmében és szellemében annyival inkább óhajtjuk, mert ez csak erősítene azt a törvényes apcsolatot, mely Magyarországot Felséged többi királyságaival és országaival összefűzi, az igazságosság és méltányosság hiánya pedig csak gyöngyitene azt, a mi egyik félnek sem állhat érdekében. Az általános vámtarifa újabb megállapításában teljes erőnkkel fogjuk támogatni Felséged kormányát, hogy legyőzhesse a helyzet nehézségeit, melyek számosabbak, mint valaha és egyelőre mértékben, összhangzatosan védhesse meg a közgazdasági termelés minden ágának érdekeit. A közgazdasági helyzetet a két bonyolult kérdésre méltán hívta fel Felséged első sorban figyelmünket; nagyfontosságú összes gazdasági viszonyainkra, érdekeinkre nézve a nemzetközi kereskedelmi szerződések kérdése is: megoldásuktól függ sok tekintetben hazánk és a monarchia anyagi jóléte s teszi lehetővé a súlyos adóterhek viselését, melyeket az államháztartás szükségai megkövetelnek. Hasonló készséggel fogjuk tárgyalni az 1868. XXX. t.-cz. értelmében megkötendő pénzügyi egyezményt Horvát- és Szlavonországgal. Nem mulasztjuk el a testvéri viszony ápolását, mely az anya- és társországok javát egyaránt előmozdítja.

Gondoskodásunk egyik fő tárgyát fogja tenni az *ujonczjutalék* megállapítása a vérendszert keretében. Tudjuk, hogy az állam biztossága és tekintélye véderejétől függ s ez folyvást fejlesztendő, de csak az állam anyagi ereje arányában, a mint Felséged trónbeszéde is megjegyzi.

Ezzel kapcsolatosan örömmel fejezzük ki, hogy a modern igazságszolgáltatás biztosításának megfelelő új katonai perrendtartás, mely a dolog természetéből folyó nehézségek miatt nem jöhetett létre, még a jelen országgyűlés folyama alatt elő fog terjesztetni.

Örömmel üdvözöljük a *közigazgatás reformját* is. Az állami közigazgatás az 1848. törvények folyománya, melyek megállapították alkotmányunkban a parlamentárizmust s egyszerűsítették a közigazgatás helyét az állami közigazgatás és törvényhatósági önkormányzat összeegyeztetését. Evtizedeken át folyt e kérdésben a küzdelem, a törvényhozás is elfogadta elvben az állami közigazgatást az 1881-ik évi XXXIII. törvényezikkben. Ideje, hogy a reform, ha fokozatosan is, immár megvalósíttassék. Helyeseljük felséged kormányára törekvését, mely abból az alapelvből indul ki, hogy egyfelől a törvényekben lefektetett állami akarat hatályosan érvényesülhessen, másfelől e kereten belül erős törvényhatósági és községi önkormányzat szerveztessék, a mely egyttel közigazgatásunk éber ellenőrzését is teljesítse.

Rokonszenvünk és jó kívánataink követik Felséged kormányának a magyarországi *katholikus egyház önkormányzatára* irányuló közreműködését is.

Az igazságügy terén életbe léptetendő reformokat üdvözöljük, különösen a szóbeliség és közvetlenség elvén alapuló teljes polgári perrendtartáshoz készséggel fogunk hozzájárulni.

Felséged gondoskodása az államélet majd minden oldalára kiterjed, számos reformot kez-

deményez, különösen felhívja figyelmünket a *gazdasági feladatok* egész sorozatára s a gazdasági élet minden ágában mutatkozó súlyos helyzet orvoslására intézkedéseket helyez kilátásba. Az ide vonatkozó törvényjavaslatokat örömmel vesszük majd tanácskozás alá s a szükséges költségek megszavazásától se fogunk vonakodni.

Reméljük és óhajtjuk azonban, hogy Felséged kormány mindezeket az üdvös alkotásokat, reformokat és beruházásokat fokozatosan és oly módon fogja megvalósítani, mely kizárja állami háztartásunk nem csekély áldozatok árán elért egyensúlyának megzavarását.

Mi teljes bizalommal viseltetünk Felséged kormányára iránt, óhajtjuk tartósságát, hogy így, amit maga kezdeményezett, maga is hajthassa végre sikeres eredményre.

Végül Felséged a beható elme bölcsességével s a nemes szív melegével arra figyelmeztet bennünket, hogy a magyar állam kiépítésének és megerősítésének munkája nem enged szünetelést és nem tűr megszakítást. Egyszerűsített kimondja, hogy a legüdvösebb kormányzati és törvényhozási intézkedések magukban csak előmozdítják, de meg nem teremthetik a népköz szellemi s gazdasági megerősödését és jólétét. A nemzetnek magának kell ezeket a javakat kitartó egyénimunkával s hazafias és egészséges közszellemmel megszerezni, hogy hivatását betölthesse, a melyet történelmi hagyományai és nemzeti nagy czéljai elébe szabtak. Felsőleges, királyi szavak, melyek mintegy szentesítik legfőbb vágyainkat, legfőbb törekvésünket! Az uralkodó Ház és nemzetünk érdekeinek, hivatásának összeolvadását, egységét hirdeti Felséged. Megérti ezt minden hű magyar s hálával és lelkesedéssel áldozatkészséggel fogja követni és támogatni Felségedet a magyar állam kiépítésének és megerősítésének nagy munkájában. Áldja meg az Isten Felségedet hosszú élettel, hogy nagy munkája sikerét teljes dicsőséggel érhesse meg! Kik egyébiránt császári és apostoli királyi Felségednek kegyelmébe ajánlottan maradunk császári és apostoli királyi Felségednek legalázatosabb örökös hűségű szolgálói: Magyarországot és társországainak országosan egybegyűlt főrendei.

Gróf Szapáry Gyula s. k.

a bizottság elnöke.

Gyulai Pál s. k.

a bizottság előadója.

A város közvilágítása.

— A bizottság és tanács együttes ülése. —

A város világitására beérkezett pályázatok érvényessége november hó 30-án lejár, tehát Nagyvárad városának még e hónap folyamán érdemleges határozatot kell hozni.

A közvilágítási bizottság részletes kidolgozását tudvalevőleg Fodor István, a budapesti villamos társaság igazgatója tanulmányozta s véleményében sok tekintetben eltér a bizottság véleményétől.

Hollós József kir. főmérnök felülbírálta ezen szakvéleményt s a tegnap tartott együttes ülésben előterjesztette tanulmányának eredményét. Világosan kimutatta, hogy Fodor véleménye nagyon felületes. — Határozottan kimutatta továbbá, hogy a dr. Berkovits Ferenc beadványában felhozott indokok tévesek; a vízmelepen nem is lehet accumulator, s egyáltalán azt nem fertőztetheti meg a villamos telep, mert attól távol, jóval lejjebb lenne az.

Az értekezlet lefolyása a következő volt:

Rimler Károly elnökölt; jelen voltak Hollós József kir. főmérnök, Mezey Mihály, Dús László, Száhlender Károly, Gerő Armin, Busch Dávid, Guttman József, dr. Baróthy Akos, Ragány János, Darvassy Lajos, Lovass Zsigmond és Lukács Ödön.

Rimler Károly polgármester-helyettes ismertette az ügyet s felkérte Hollós József kir. főmérnököt, hogy terjessze elő véleményét a Fodor István szakjelentésére.

Hollós József kir. főmérnök megtette ezután véleményes előterjesztését. Először is egy tényt konstátált, hogy már két véleményt adott a világitás kérdésében. Ezekért és a bizottság jelentéseért a felelősséget elvállalja. — Rátér Fodor Istvánnak szakvéleményére. Ez olyan tarka képet nyújt, mint egy rakéta, s csak azután jövünk zavarba a nagy füstjéttől. Ha tévedt a szóló, akkor tévedt a Ganz cég, a Westinghouse stb. is és csak egy ember vette volna észre a tévedést? Rátér azután arra, hogy kimutassa hol van tévedés a Fodor szakvéleményében. Első az áramszükséglet megállapítása. Itt sokkal nagyobb veszteséget vesz fel a kritika, 5% veszteség helyett 65%-ot. De ez meg van az előbbi szakvéleményben, de más helyen. A kritika nem vette észre, hogy a fogyasztás és a géperő külön áll. Kimutatja, hogy a bizottság véleménye a lőerő órára egyezik. Részletesen magyarázza az évi szükségletet. A lámpák nagy része csak alig pár órát ég egyszerre, mások alig 20—25% ég, ekkor a gép majdnem üresen fut. Ha a kedvezőtlen körülményeket összevesszük, évenként alig 65 hatásfok működik. Összehasonlító statisztikát mutat be az egyes nagyobb telepekről. Ha más üzemmel van összekapcsolva, jóval kedvezőbb az üzemviszony. Nagyváradon azért is érdemes felépíteni a telepet, mert a város maga a közvilágitással óriási fogyasztást kapcsol be. Ő a legkedvezőtlenebb hatásfokot vette fel, mert beszámította az első idő hátrányait, géppróbákat, személyzet gyakorlatlanságát stb. — A szénfogyasztás, a mit a bizottság felvett, az sok. Az 50 ivlámpa, ott, ahol egy is fényesen világítanak az üzletek, felesleges, legfeljebb ünnepélyes alkalmakkor fognak ezek égni. A géptelep felállítása fontos. Nagy gép kényelmes, de drága; ez nem gazdaságos. A kis gép sem megfelelő. Számítást tett 3920 lámpára, ez csak egy-két nap pár órát ég. Egy 3000-es gép kell s ha néha szükség lesz, kiegészíti a meglevő színház világitási két gép. A fogyasztásnak semmi köze, hogy milyen legyen a gép. A központban 3000 egyszerre égő lámpára 256 lőerejtű gép kell. Czáfoltja adatokkal a Fodor kritikáját, aki összeavarta a fogyasztást és munkateljesítést. — Az eredeti tervzet minden tekintetben meg fog felelni a szükségletnek. A Ganz-cég teljes vagyoni felelősséget nyújt a városnak. — Áttér az üzemszámításra, amelyet újból átdolgozott s helyesnek talált. De helyesebb képet nyertünk, ha egy már meglevő telep üzemet vesszük. Itt a legtöbb a befektetés örlesztése, míg a szénköltség alig 20 százalék. — A telep elhelyezésre Fodor azt mondja, ne a vízvezetékhez tegyék, mert nagy lesz a veszteség ilyen távolságnál. — Ennek éppen a takarékoság volt az oka. Össze lehet kombinálni a vízvezetékkel. Mikor napközben nem kell a villamos világitás, villamos géppel lehet a vízvezeték is kiegészíteni. 22 német városnál van így; sőt Budafokon, Sopronban is stb. — A nagy távolság nem határoz, mert magasfeszültségű változó áram van tervbe véve; itt kevés az áram veszteség.

Hol legyen a telep?

Ezután áttér a kir. főmérnök dr. Berkovits Ferenc törvényhatósági bizottsági tag beadványára, amelyben dr. Berkovits kifogásolja, hogy a villanytelep a vízvezeték telepen állíttassék fel. Rondító produktumok nem lesznek, mert a villanytelep a vízvezeték telepen alul építtetnék. Visszafelé pedig nem megy semmi salak. Csak olajos víz foly ki a telepről, de ez is cément csatornán lenne levezetve. A szén salak pedig még tisztit. Szóval az egész beadványban felhozott aggodalmak nem állnak meg.

Áramszolgáltatás a villamos vasutnak.

Folytatólagosan rátér a villamos vasutnak adandó villamámra. Ez tiszta nyereség, ehhez gratulálni kellene. Erdemes vele foglalkozni. Nyáron nincs világitás, de van forgalom, télen világitás van s a forgalom kevés. Este 1—2 nehéz óra van, mikor mindkét üzem élénkül; erre elég egy accumulator. Egyesítve van Szabadkán, Miskolczon, Szombathelyen a két üzem. — De bővebben tanulmányozta bent

levő teleppel s egyenárammal is a kérdést, — ez lehetetlen, míg forgó árammal pompásan lehetne megoldani a kérdést. Egy pincze kellene a központban s ott egy nagy accumulator állítanak fel. A telepen erre még egy 400 lóerejű gép kellene, ez tartalékgép lenne az első időben, később pedig a szükséglet teljesen kielégítené. — A telep 160,000 koronával kerülne többé. Az áramot kilowatt óránként 11 fillérrel adhatná a város a vasutnak.

Végül ajánlja, hogy a város ne térjen el a házi kezeléstől. Az első évek után biztos előnyös eredményt ér el a házi kezeléssel. — Rámutat, hogy a színház világítás is előnyösebb a gyakorlatban anyagilag, mint az ő számítása. Ezért ajánlja, hogy ilyen alapon építse ki a villamos világítást a város. Az utókor hálás lesz érte.

A vita.

Száhlender Károly felveti, hogy a nap bizonyos szakában a világítás és vasut is nagyobb tüzemen lesz. Meggyőzi-e így a telep.

Hollós József: Ezért egy nagy accumulator lenne beállítva. Ilyen esetben ez teljesen el látná a vasutat.

Rimler Károly szólalt fel ezután s kijelentette, hogy a tanács azért mert laikusokból áll s nagy felelőssége tudatában, de nem bizalmatlanságból kérte ki Fodor István véleményét. Köszönetet mond a miniszter urnak, hogy leküldte a főmérnököt s Hollós József főmérnöknek fáradozásáért.

Bordé Ferencz szintén néhány szóval czáfolja Fodor szakvéleményét. Indítványozza, hogy Hollós József mostani jelentését nyomassák ki. Esetleg még tárgyalja a közvilágítási bizottság s terjeszszék elő a rendkívüli közgyűlésnek.

Hollós József, közbevetett kérdésre kijelentette, hogy a villamos vasutnak szolgáltatandó áram kérdése külön áll s azt később is be lehet állítani, minden nehézség nélkül.

Busch Dávid ezután hosszasan azt fejtegette, hogy a villamos telepet egészen külön, a fűzre építsék. Daczára a több oldalról kimutatott előnyöknek, a mely a két üzem egyesítése folytán a városra hármlik, csökönnyösen ragaszkodik a Fűzeshöz.

Az együttes ülés végre is teljes egészében elfogadta a kir. főmérnök előterjesztéseit s a telep építését a vízműteleppel kapcsolatosan jav solják keresztülvinni. — Egyben javasolja a bizottság, hogy az áramszolgáltatásra vonatkozólag a közuti vasutal indítsák meg a tárgyalásokat.

A szerencse.

Azzal kezdem, hogy soha sem volt még sorsjegyem, sem egy egész, sem egy fél, még csak egy nyolczad sem. Azért nem volt pedig, mert röstelnék venni és szégyelnék nyerni.

Nekem ugyanis nem 75, vagy 150, vagy 600 krajczáromba kerülne az a nyolczad, negyed vagy egész sorsjegy, hanem az egész, vagy negyed, vagy nyolczad önézetembe. Így pedig drága.

Olyanformán vagyok ugyanis a pénz dolgával, hogy azt tartom az enyémmek a miért megdolgoztam, a többi — a másé.

Nem bánom e mellett, ha másnak más a fel fogása az osztálysorsjátékokat illetőleg, sőt örvendek rajta, mert, ha mind egyformán gondolkoznánk, Bánffy ur elesett volna a pártkassza legsúlyosabb zsacsokjától, mely az osztálysorsjáték engedélyezésekor hullott oda, a nyomda ipar sok munkától, a posta sok bélyegtől s a kereskedők sok-sok per centtől.

Az osztálysorsjátékon ugyanis mindenki nyer, a ki nem játszik rajta. Nyer a társaság, a mi természetesen, nyer az eladó bank vagy kereskedő, s nyer az, akinek zsebében maradt a sorsjegy ára.

A nyomda ipar is nyer, húsz millió számba gyártja az ajánló lapokat, a posta is, mely görnyed az expeditió sulya alatt. En például soha sem vettem még ilyen jegyet, de akár egész télen a felhívásokkal gyujthatok be a kályhámba, annyi érkezik.

De érkezik egyéb is.

Szerencse naptárak a születési évvel és persze becsapási szándékkal komplikálva.

E téren óriási a tisztességtelen verseny és becsapási szándék.

Most pedig egyik fővárosi lap, mely nívójára nézve ugyan nagyon is vidéki, de mind a mellett véres szájjal szokta ostorozni a buta babonát, tegnap hirdetést közöl öklömnyi betűkkel, melyben a legnagyobb czinizmussal ajánlja ingyen egy gseft aristokrata ingyen bárkinek egy teljes egyiptomi álmoskönyvet, melyben minden álom magyarázatához, mellékelve van egy osztálysorsjegy szerencse szám.

Hát azon az osztálysorsjegyen a magyar czimer diszlik s ilyen reklam, mégis türhetetlen a magyar czimer árnyában.

Vagy a merkantill szellemben már annyira otthonos a czél által szentesített eszköz, hogy olyan otromba babonák terjesztése, mely miatt egy-egy elmaradt vénasszonyt is lesajnáltak, az álmoskönyvvel való reklamirozás is tisztességes.

Tessék aztán spiritizmus ellen, újra felburjánzó jósok és tenyérből jövőndőlők ellen küzdeni.

Fent spiritizmus, lent álmoskönyv és közepen az aranyborju, mely mindkettőből kiszopja a maga pár garasát.

Ezek a merkantill vitézek
Gémlábu sasok
Csoda lények
Babona hintő
Koficz népek.

Köby.

UJDONSAGOK

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

November 23. A nőegylet gyűlése.
November 30. A kir kath. jogakadémia ifjuságának táncestélye a Csarnok nagytermében.

* **A processus informativus.** Az új váradi segéd-püspöknek **Radnai** Farkasnak püspöki kinevezése ügyében, mint hivatalos forrásból értesülünk, a processus informativus az előszőr megállapított időben, ma, november 21-én fog végbemenni a bécsi nunciaturán. **Talliani** nunczius a processus megtartása után az új püspök tiszteletére ebédet fog adni, melyre a nunciatura személyzetén kívül az új püspök tanui is hivatalosak.

* **A kolozsvári rendőrség.** Ismeretesek azok a bűnesetek és botrányok, amelyeket a teljesen demoralizált kolozsvári rendőrség ez év elején elkövetett s a melynek egy emberélet esett áldozatul. Azóta a csendőrség teljesítette Kolozsvárott a közbiztonsági szolgálatot. Most ujja szervezik a kolozsvári rendőrséget. A jövő évi költségvetés szerint 1 főkapitány, 5 r. alkapitány, 3 fogalmazó, 1 számtiszt, 1 első oszt. őrnök, 3 második oszt. őrnök, 1 rendőrfelügyelő, 2 első oszt. és 4 második oszt. őrnök, 1 fogházfelügyelő, 6 gyalog rendőrőrmester, 6 gyalog szakaszvezető, 2 lovas szakaszvezető, 40 első oszt. gyalogrendőr, 40 második osztályú gyalogrendőr, 8 első oszt. lovasrendőr, 10 második oszt. lovasrendőr, 3 hajdu, 6 kézbesítő szolga, 16 díjnok, 2 közgazg. végrehajtóból áll a rendőrség létszáma. Ez 196,770 koronára van a budgetben felvéve.

* **Mária Valéria főhercegnő családi öröme.** Szent Erzsébet napján, boldogult nagyasszonyunk névünnepe a királyi családot öröm érte. **Mária Valéria** főhercegnő ugyanis — mint tegnap már egy táviratunk hirdette — tegnap reggel 8 óra 20 perczkor Wallseeban egészséges leánygyermeknek adott életet. **Ferencz Szalvátor** főhercegnek és királyunk leányának ez már a **hetedik** gyermeke. **Mária Valéria** 1890. július 31-én kelt egybe **Szalvátor** főherceggel Ischlben. 1892. január 27-én született az első gyermekök Erzsébet **Francziska** főhercegnő. Utána következtek: **Ferencz Károly**, **Hubert**, **Hedvig**, **Tivadar** és **Gertrud** (1900. november 19.) Sajátságos véletlen, hogy boldogult királynénk tragikus halála óta már második Erzsébet napon éri családi öröm a főhercegi párt.

A hivatalos lap tegnapi száma a király legifjabb unokájának születéséről a következőket írja:

Mária Valéria királyi hercegaszszony 6 cs. és kir. Fensége, **Ferencz Szalvátor** királyi herceg 6 cs. és kir. Fenségének neje, Wallseeban folyó évi november hó 19-én, kedden reggel 8 óra 20 perczkor egy királyi hercegnőnek adott szerencsésen életet.

Első orvosi jelentés.

Mária Valéria királyi hercegaszszony 6 cs. és kir. Fensége valamint a jól kifejlett, erős ujszülött királyi hercegnő, jól vannak.

Wallsee, 1901. november 19.

Braun G. s. k.
tanár.

* **A Deák Ferencz-utca rendezése.** A tavalyi nyár folyamán nem volt porosabb része Nagyváradnak, mint a kereskedelmi és főreáliskola előtt elhuzódó Deák Ferencz-korzó. Az ősz beálltával ugyan sikerült ezt tulliczítálnia porral a régi reáliskola bontásánál, de a nyári körösparti port még most is emlegetik arrafelé. Szerencsére nem sokáig. Jövő tavaszra, a Deák Ferencz-korzó épp olyan csinos lesz, mint az átellenben fekvő **Ezredévi** emléktér. A járda mellett ugyanis sorban fákat ültetnek, a melyek jövő nyárra egészen meg fogják változtatni az eddig olyan barátságatlan porfészek külsejét.

* **Elégett lány.** Életével fizette meg könnyelműségét egy kis tanuló lány **N.-Pecze-utczán**. **M.** helybeli polgár nevelt leánya, **Breuer** **Ilona** az áldozat. Még a mult héten történt vele a szerencsétlenség. Egyik estén lámpa mellett tanulgatott, mert a polgári leányiskola növendéke volt; mikor a család valamelyik tagja odaszólította. A kis lány a hívásra hirtelen felugrott az asztal mellől, miközben a ruhaderek kapcsa beleakadt az asztal terítőbe s a tovaftató azt a lámpával együtt lerántotta. A kiömlő petróleum meggyújtotta a terítőt s a leány ruhája is egy pillanat alatt lángra lobbant. A szegény kis lány olyan sulyos égési sebeket szenvedett, hogy egy héti élet-halál közt lebegett, míg végre tegnap seibe bele is halt. Temetésén, mely tegnap történt, iskola társai és nagy közönség vett részt.

* **Adományok az árvaháznak.** Az Erzsébet leányárvaház leégése alkalmából ujabban adakoztak: özv. gróf **Majláth** **Stefánia** 100 koronát. **Kiss** **Károly** kereskedő a 2 rud szappanon kívül 20 koronát, **Plander** **Sámuel** 2 rud szappant és **Schadeberg** **Béla** 10 darab szappant és 1 kosár tengerit. A mely kegyes adományokért a biharmegyei és nagyváradai nőegylet nevében hálás köszönetet mond özv. báró **Gerliczy** **Félix**né elnök.

* **Csattanós oktatás.** Altalános visszatetszést kellett országszerte, hogy a Magyar Szó nem átalotta Kecskeméthy esetével kapcsolatosan rágalommal illetni *Köpösd* Dezsőt. Azt a célt tűzte ki, hogy alattomos módon eké-ként kompromittálja az egyetemi keresztény ifjúságot. Olyasformán tüntette fel a dolgot, mintha *Köpösd*nek talán része is lehetne a rút heccben. Azt írta róla, hogy anyagi viszonyai zavartak voltak s Kecskeméthy Győző mint kebelbarátja tanácsolta volna is neki, löjje magát föbe. Tetőzte e rágalmakat azzal, hogy a sikkasztás előtti este *Köpösd* *dült arczzal* ment Kecskeméthy lakására s ott töltötte az éjszakát. Másnap *Köpösd* kinyilatkoztatta, hogy a Magyar Szó híreszteléséből egy szó sem igaz; a vadliberális lapocská azonban mégis fenntartotta híreit. *Köpösd* erre elment a Magyar Szó szerkesztőségébe s felelősségre vonta *Pályi* Ede szerkesztőt a közleményért. *Pályi* a következő cinikus választ adta:

— En megmondom Onnek, mi nem *Kecskeméthy*vel akarjuk az ön nevét összehozni — de az én lapomat kizárólag *vidéki protestáns papok tartják fenn, mi és olvasóközönségünk meg vagyunk győződve, hogy az önök három éves ifjúsági harcza mögött Róma és Bécs áll, az hazafiatlan, protestánsüldöző, — most itt az alkalom — s mert ön a mozgalom lelke és vezető szelleme, a kit szívósságánál fogva összetörni eddig nem lehetett, most — privát személyét sajnáljuk, — politikai egyéniségét akarjuk és vagyunk kénytelenek összetörni, hogy ezáltal önben a mozgalmat is megöljük.*

Köpösd erre csak annyit kérdezett:

— Ki vállalja a cikkért a felelősséget?

— Én! válaszolt *Pályi*, mire *Köpösd* a szerkesztőt méltó felháborodásában *kétszer arczul ütötte*. Rögtön provokáltatta is *Köpösd* *Pályi*t, azonfelül tegnap nyilvánosan kijelentette, hogy a sajtó élősdiivel szemben ilyen eljárásra magát jogosítva és kötelezve érezte.

* **Városok monstre-deputációja a minisztereknél.** A törvényhatósági városok aradi értekezlete anyagának feldolgozását a nyári szünet és a vakáció után felhalmozódni szokott rendes napi munka késleltette. Most azonban már hozzáfogtak az anyag feldolgozásához és a közel jövőben be is fejezik. A munka teljes elkészülte után, december hónap vagy január elején a törvényhatósági városok monstre-deputációja fog tisztelegni a kormány tagjainál a fővárosban s memorandumot nyújt át az összkormányoknak.

* **Az új-palotai templomrabló vallomása.** Az új-palotai templomban elkövetett betöréses lopás tette, *Blasek* István — mint már tegnap megírtuk — teljes beismerésben van, tegnap délután kivitték *Uj-Palotára*, a hol körülmenyesen elbeszélte a betörés részleteit s előadása kétségtelenül bizonyítja, hogy ő a tettes. Megmondta hogy hol, mit feszített fel, honnan mit vitt el. Megjelölte a helyet is a fázános mellett, a hol az aranynak vélt áldozatkelyhet be akarta olvasztani. de miután ez nem sikerült neki, az egyes darabokat szét-szórta s ezek nagy részét ott tényleg meg is találták. Ismételve is megmondta, hogy mikor idejött 3 frt 17 krja volt, reggel pedig 11 frt 3 kr olvasott össze, tehát 7 frt 86 krral gyarapodott vagyona a perselyek tartalmából. A származását illetőleg tett kérdésre azt válaszolta, hogy *sólyomkeői* tót s arra a megjegyzésre: »lássa, a sólyomkeői tótok milyen valóságos, jó népek«, azt felelte, hogy ő is jó maradt volna, ha ott marad, de hét éves korában elvesztette mindkét szülőjét és elkerült

onnan. Tetőének indokára nézve azt állítja, hogy a kényszerűség vitte őt rá, mert mikor első ízben kiszabadult a börtönből, még a kömiveseknek maltert hordani is ajánkozott, de nem kapott semmiféle munkát. Hogy miért kereste fel éppen az új-palotai templomot, erre a kérdésre azt felelte, hogy egy váradi embertől, a kit meg is nevezett, a kinek neve azonban a nyomozás érdekében még nem közölhető kapott biztatást, hogy ebben a templomban évek óta gyűjtött rengeteg pénz van el-téve.

* **Uj királyi tanácsos.** A király *Urbán* Adolfot, a Magyar vasuti forgalmi részvénytársaság vezérigazgatóját a királyi tanácsosi czimvel tüntette ki. A kitüntetett kitűnő szak-tudásával a vasuti és villamos világítási ipar terén kiváló érdemeket szerzett évtizedek óta.

* **Hazaárulási pör.** A napokban kiszivárgott a híre annak, hogy *Carina* Sándor 6. ulánus ezredbeli nyugalmazott kapitányt hazaárulás miatt pörbe fogták. Kiderült *Carináról*, hogy két idegen kormánynyal összeköttetésben áll s államtitkokat árult el. A hadikormány már régebben gyanuba vette *Carina* Sándort s attól fogva szemmel kísérte, mikor pedig kétségtelen bizonyítékot szerzett bűnös-sége mellett, elrendelte letartóztatását. A hazaáruló kapitány neszét vette a dolognak és megugrott. Néhány hét előtt fedezték fel rejtekhelyét: *Bécs környékén* az erdőben bolyongott és növénygyökerekkel táplálkozott. *Carina* körülbelül ötven éves, családos ember. Zilált anyagi viszonyai miatt lépett ki a tényleges szolgálatból. Családi élete is boldogtalan volt. A börtönben egészen megtört.

* **Kétszáz év múlva.** *Bellamy* amerikai író megírta az ő híres álmát: a viszapillantást a kétezredik évről a mi korunkra. Egy cseh tudós *Jirus* egyetemi tanár, aki néhány nappal ezelőtt halt meg Prágában, egy ilyen álmot akar megvalósítani. Végrendelésében hetven ezer koronát hagyott a cseh országos múzeumra azzal a meghagyással, hogy minden ingó dolgát, amit a lakásán vagy a gyógyszerészeti intézetben, amelynek élén volt, megtalálnak, csomagolják be bádoggal bélelt ládába. A nyomtatványokat, fotografiákat, butorokat, ruhákat, egyenruhákat, amiket a tudós szorgalmasan gyűjtött össze mai életünk-ből, naftalinozzák be és zárják el légmentesen. Ezeket az enyészettől megóvott tárgyakat kétszáz évig őrizze a cseh múzeum és kétszáz év múlva bontsa fel, hogy megtudja, milyen volt két századdal azelőtt az emberek ruhája életmódja, házi berendezése. Hozzátette a végrendelkező, hogy ha a cseh múzeum nem fogadja el az alapítványt, más cseh intézeteknek ajánlja fel.

* **A félmillió sikkasztó.** *Kecskeméthy* Győzőről ismét csak azt jelenthetjük, hogy semmi nyoma nincsen. Keresik itt, keresik ott, de nem fogják meg sehol. A főkapitányságnak azonban mindig több és több dolga akad az ügygyel. Boldog-boldogtalan jelentkezik és »uj« adatokat hoz a sikkasztó felől. A legtöbbje jogot formál a négyezer koronás díjra s szentül azt hiszi, hogy az ő előadása nyomán biztosan kézre kerítik *Kecskeméthy*t. A rendőrség mindenkit meghallgat s ha csak a valószínűség legkisebb jelét észleli, rögtön ellenőriz-teti az információt és tovább kutat, ám eddig mindegy pozitív eredmény nélkül. Az elő-járóságoknak szintén alapos fejtörést és erős munkát ad a sikkasztás. Tegnap például a harmadik kerületi adópénztárnál elfogyott a pénzkészlet. De mert fizetést kellett teljesíteniük, pénzt akartak kérni a központi főpénztártól. A pénztáros azonban nem mehetett el, mert az ellenőrt nem szabad magára hagyni, az ellenőrt pedig szintén nem mozdulhat ki a hivatalból,

mert akkor meg a pénztáros marad ellenőrnélkül. A pénzre azonban égető szükségök volt s nehogy szabálytalanságot kövessenek el, *Bence* Benő előjáró kénytelen kellelten maga hajtott át a központi főpénztárba és személyesen vitte ki *Obudára* a pénzt.

IRODALOM.

Norvég irónő Erzsébet királynéről.

Érdekes füzetet kaptunk a mai postával. A *Reclam*-féle Universal-Bibliothek 4241, 4242. sz. kettős füzete érkezett meg, a melyben egy norvég irónő, *Tschudi* Klára írja meg Erzsébet királyné életrajzát. Eleinte idegenkedéssel vettük a német fordításban megjelent munkát; vajjon ez idegen ismeri-e annyira a mi gondolkodásunkat, a mi sajátos viszonyainkat, hogy hitelesen megírhasa Erzsébet életrajzát? Olvasás közben azonban véleményünk egyre jobbra fordul. Szerző nem hiába norvég nem hiába leánya azon nemzetnek, melyet Észak magyarjainak neveznek, de alaposan ismeri is viszonyainkat, sőt úgy látszik, magyar eredeti forrásokból is dolgozott. Maga a cím is »*Elisabeth, Kaiserin von Österreich und Königin von Ungarn.*« Erzsébet magyarságát mindenütt kiemeli, épp úgy a magyarok szeretetét is írta. Tekintve a *Reclam*-féle vállalat óriási elterjedtségét, ez a füzet is erősen hozzá fog járulni, hogy a külföld igaz világításban ismerjen meg bennünket. A füzetet 9 illusztráció díszíti.

Jó pásztor. Első füzete jelent meg a Jó pásztor egyházszoneklati folyóirat XX. évfolyamának. Tartalmaz *Advent* minden *vasárnapjára* egy szent beszédet és külön egy-egy *hajnali szt. beszédet Szeplőtelen fogantatásra két szt. beszédet.* Az egyik 50 korona jutalmat nyert. A másik dicsőretet. Azonkívül *Karácsony utáni vasárnapra, Szt. István vértanu napjára.* Ev végre hoz alkalmas szt. beszédek. Az első füzet 13 szt. beszéd, gazdag és a szerkesztő törekvése, hogy m. t. megrendelőinek megfelelő jó szentbeszédet nyújtson, nyilván való. Megrendelhető *Budapest VII. Csömöri-ut 32. Jó Pásztor szerkesztősége címére. Egész évre 8 kor., félre 4 kor.,* előfizetve, ugyanott *Orosz Adám szt. beszédének* új kiadására lehet nov. 30-ig jelentkezni.

Igazságszolgáltatás.

A féltékeny férj bosszuja.

— Esküdtészi tárgyalás. —

A november havi esküdtek tegnap ültek össze másodízben, hogy ifj. *Bereczki* János jó-módu hegyköz-kovácsi gazda felett, ki szándékos emberölés büntetének kísérlete miatt lett vád alá helyezve, ítélkezzenek. A büntető tanács elnöke *Millye* Gyula táblai bíró, szavazó bírák *Fassie* Pál és *Grám* Sándor törvényszéki bírók, a közvádó *Baróthy* Pál alügyész, *Bereczki* védője dr. *Dési* Géza, *Szimai* Vilma pánaszos képviselője pedig *Böszörményi* Géza volt. Az esküdtek kisorsolása után elővezetett vádlott előadja, hogy tavalyelőtt nőül vette *Szimai* Vilmát s vele a következő év husvétjára legjobb egyetértésben élt. A békét megzavarta *Ungvári* József huszár szakaszvezető, kivel az asszonynak korábbi ismeretsége volt s ki a pünkösdi ünnepekre jött haza szabadságra. Ez civakodást idézett elő a fiatal házaspár között, úgy, hogy az asszony ott is hagyta férjét. Pünkösdi vasárnapján a szerelmes férj az utcán találkozott hitvesével s igyekezett megkérlelni, hogy térne hozzá vissza. Ismételt felhívására az asszony durván utasította el s végső elkeseredésében a zsebében levő revolvert előrántva rálőtt hűtlen feleségére. A gyilkos férj megrémülve látta, hogy felesége elesett a lövés után,

elmenekült, s a püspöki-i csendőrségnek feljelentette tettét. Az asszony sebestülése igen jelentéktelen volt, csak balkezén érte a golyó, a miut azt a lövés közben mellére emelte.

Tizenhét tanut hallgattak ki, köztük a vádlott édes anyját is. Az esetre vonatkozólag valamennyien a vádlott vallomásaival egybehangzóan vallanak, arra azonban, hogy jó-e vagy rossz viszonyban éltek a házaspár addig, míg Ungvári József huszár szakaszvezető haza került, a tanúk vallomásai nagyon eltérők. Köztük a leány édes anyja állítja, hogy alig 2-3 napig éltek csak békességben.

A tanúk kihallgatása után, tekintettel az idő előhaladottságára, a tárgyalás folytatása ma reggel 9 órára halasztatott el.

A főhadnagy merénylője.

Az aradi esküdtbírószak tegnap ítélkezett *Obersán* Simon kertesi illetőségű tisztiszolgabűnpörében, a ki — mint tudjuk — *Aron* Jenő főhadnagy ellen merényletet követett el, a kin fegyvere súlyosabb sebet ejtett.

A tárgyalásról a következő tudósítást vettük:

Obersán Simon huszonöt éves legény tisztiszolgája volt *Aron* főhadnagynak. A három évet leszolgálta s hazament Kertesre, de a főhadnagy visszahívta magához a szolgálatba. A legény vissza is jött. A merénylet napján a főhadnagy a tálczával pofonvágtatta *Obersánt*, ki ekkor így szólt:

— Ne üssön engem a főhadnagy ur: nem vagyok én a maga katonája.

Obersán a cselédszobába ment, ott egy nagy kést vett föl s azt mondta:

— Most jöjjön ki az a zsidó! Rögtön le-szurom.

Reggel hét órakor a főhadnagy elment a kaszárnyába. Rövid idő múlva a főhadnagy felesége elküldte *Obersánt* husért. *Obersán* elment s utközben befordult *Draskovits* borosjenői kereskedőhöz, a kitől egy revolvert és hat töltést kért. Még megkérte *Draskovitsot*:

— Kérem, *Draskovits* ur, egy jó töltést is adjon nekem, mert én nem tudok a revolverrel bánni; s előbb ki akarom próbálni.

A szolga hazament, s zsebében tartotta a revolvert. Mikor a terítés következett, *Obersán* bejött és a revolverrel a főhadnagra lőtt. A főhadnagy csak annyit kiáltott:

— Te bitang! Meglőttél!

Obersán elmenekült. A golyó, óriási csodakép nem okozott halált.

Az orvosi szakértői vélemény szerint a lövés közvetlen közelből, három-négy lépésnyi távolságból történhetett. A főhadnagy huszonkét napi betegség után teljesen fölépült, úgy, hogy folytathatta szolgálatát.

E miatt *Obersán*, a kit pár nap múlva Kertesén, szülei házában megfogtak, szándékos emberölés büntetének kísérletével vádolva került a bíróság elé.

A büntető tanács elnöke dr. *Fábián* Lajos táblai bíró volt, a vádlottat pedig *Vannay* János dr. aradi ügyvéd védte.

A tanúk kihallgatása után a feltett kérdések feletti tanácskozásra vonultak vissza az esküdtek s a verdikt *Obersánt* a szándékos emberölés büntetének kísérletében, hétnél több szavazattal, vétkesnek mondta ki.

A bíróság erre *Obersánt*, az enyhítő körülmények figyelembe vételével, a büntető törvénykönyv 66. §-ának alkalmazásával két és fél évi fegyházra ítélte, a melyből a vizsgálati fogság által hat hónapot kitöltöttek vett.

A felek, valamint a vádhatóság képviselője megnyugodtak az ítéletben.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Csütörtök: Zaza.

Péntek: Három pár cipő.

Szombat: Boszorkányvár.

Vasárnap: } d. u. Kis szökevény.

} este: Czigány (K. Hegyesi M. fellépte.)

Z a z a.

Ez hát az a híres »forradalom«, a melyről annyit irtak? Ez az »új irány diadalmas bevonulása a színpadra«? Ez az a világrengető, hatalmas és új alkotás, mely hívta van új szellemet, a realizmus szellemét diadalra vinni a színpadon?

Mesebeszéd. Részben káprázat, részben hazugság. Csalás és csalódás és állítás egyszerűen.

A mai Zazában valóban megragadó: az a női szív igaz rajza, a gyermekek naiv fecsegésének mély hatása, a férfi ingatagsága s mégis egyszerű fellobogó viharos haragja, mikor a feleségét csak egy gondolattal bántja valaki, — hisz ez oly régi, mint maga az ember s meg is irták már nem egyszer, a mióta irnak és olvasnak az emberek. Ezekkel győz Zaza az itt-ott előtörő álmos hangulat fölött, de ezeket régóta igen jól ismerjük. A mi pedig új benne: az öltözködések és vetkezések, a tisztességes társaságban még csak nem is érinthető dolgok kerek kitálalása, egy csábításnak színes és részletes előadása, meg a legkényesebb viszonyok és állapotok elbeszélése, színrehozatala — hát ezt is láthatta eddig bárki, a kinek gusztusa volt rá, de nem színházban. S ha ez Zazában a »forradalom«, hát ez a forradalom bizony megbuktatja a darab tagadhatatlan szépségeit!

A magyar közönség erkölcsi érzéke még nem sülyedt a párisi színvonalra. A színházban még mindig lelke nemesítőjét kívánja látni, nem pedig az utca szemetének gyűjtő helyét. Már pedig Zazában vannak jelenetek és vannak mondatok, a melyekre művészi és erkölcsi szempontból csak egy szó illik: szemét. Ha valódi dolgok is, az sem von le a bajból semmit; hisz a szemét is reális dolog, mégis szemét marad.

Csalódás tehát azt hinni, hogy Zazában az »új elemnek« van sikere; s ámitás azt hirtelenni, hogy ez valami új irány inaugurálását jelentené. A végtelenségig kifárasztott francia szellemnek letévedése az egész, mely a legtöbb embernek csak azért imponál, mert francia. De még több embernek nem imponál sehogy; azoknak t. i., a kiknek van elég önálló gondolkodása és — jó ízlése. Fiatal lányoknak vagy érthető s akkor veszélyes, vagy nem érthető s akkor még veszélyesebb. Egyáltalában pedig nem való Nagyváradra. A földszint és a páholyok megbotránkozva hallgattak s a szemét miatt a szebb jeleneteket is hidegen fogadták, a karzat pedig csiklandós dolgokat lesett s éretlenül röhögött egy-egy vaskos mondásra.

Erthetetlen az igazgató eljárása, hogy börtönködött a nagyvárad közönség elé lépni efféle darabbal? Nem volt elég a tavalyi megbotránkozás a BALEK miatt? Vagy talán újabban a színházi botrányokból akar megélni? Szerencsére ez utóbbi számítás csütörtököt mondott: soha premiéret ilyen ijesztően csekély számú közönség végig nem nézett. A közönség híréből ismerte jól Zazát s itélt előre: otthon maradt. Bölcsen cselekedett.

Pedig maga a darab tendenciája éppen nem elítélendő. Meséje azt akarná beigazolni, hogy a nőnek legszebb ékessége az anyai koszorú s a férfit nem annyira a szenvedélyes szerelem, mint a családi szeretet, a hü hitves és ragaszkodó gyermek tudja lekötni. Csupa szép és nemes dolog — rút keretben. Ki tudná így igazán élvezni?

Az előadás nem nagyon járult hozzá az élvezetesség emeléséhez. Sokkal, nagyon sokkal

több finomsá; kellett volna hozzá, hogy legalább kissé elleplezték volna az izléstelenséget s a finomabb szellemesség győzött volna. Eppen ellenkezőleg történt; a jól kiemelt drasztikus részleteken vihogott a karzat s az ellapult francziasságokon nem tudott fölmelegedni a földszint. Még legjobban megközelítette az eszményt *Pintérné* a czimszerepben. Mély érzés, sok igazság, nagy tanulság volt egész játékában. Látszott benne tehetség, szorgalom egyaránt; nem is késett a közönség viharos tapsokkal jutalmazni a művésznőt. Méltó partnere volt *Szarvasi* Sándor (*Dufresne*). Igazi párisi ur. Előkelő, hidegvérű és mégis lobbánékony. A szerelmi jelenetekben némileg gyöngébb volt, de annál jobban sikerültek a heves kitörések. Ezekben élet és igazság volt. Nagy sikere volt még egy piczike művésznőnek: a hat éves *Csillag* Margitnak. Hosszu szerepét kitűnően tudta és végtelenül kedvesen adta elő, úgy, hogy nyílt színen is viharosan megtapsolták. Igen jó volt — mint mindig — *Krasznay*, *Pataky* és *Benkő* Jolán. Kiseb epizód szerepekben *Lengyel* Margit, *Füredi*, *Bérczi*, *Csatár*, *Vank*, *Göncziné*, *Szohner* Olga és *Tóvári* Anna ügyeskedtek.

A rendezés megfelelő, de a díszleteket az I., II. és IV. felvonásban különbül is lehetett volna összeválogatni. Hogy máskor jobb lesz, nem reméljük — mert egyáltalán nem reméljük többé a darabot a Szigligeti-színházban viszontláthatni.

Dr. K. A.

Jogászélet zenéje. *Karácsonyi* Aladár bohózata, a *Jogászélet*, már mint jeleztük legközelebb színre kerül a Szigligeti-színházban. Pajzán, pezsgő élet vonul át a darabon, amelyhez *Várad* Aladár színházunk kiváló tehetségű karnagya irt eleven fülbe mászó muzsikát. *Várad*nak, mint zeneszerzőnek már szép sikerei voltak a színpadokon, többek között a budapesti Népszínházban is. A *Jogászélet* zeneszámai közt van *Bátki* Endre jeles nagyvárad zenetanár lelkes bordala is. Végül egy-két jogásznőta betét élénkíti a darabot.

Vörös talár. A judikatura bünei ellen hatalmas vézkiáltás ez a darab, melynek témája író, jogászt, államférfit s minden gondolkodó embert foglalkoztathat. A szenzációs darabra nagy ambícióval készül a Szigligeti-színház drámai személynete, amelynek legközelebbi bemutatója a »Vörös talár« lesz. A premier hétfőn lesz, K. Hegyesi Marival a fő női szerepben.

Három pár cipő. Holnap este a »Három pár cipő« című énekes vígjáték kerül színre a színházban, melynek tavalyi kényeszerű elhalasztását annyira fájta volt a közönség. A bájos darab fő női szerepét *Örley* Flóra fogja játszani. A többi szerepekben *Lányi* Edith, *Benkő* Jolán, *Pintér*, *Bérczi*, *Szarvasi* és *Bognár* játszanak.

REGÉNY-CSARNOK.

A Polanieczki-család.

Irtá: *Slonkiewicz* Henrik.

25.

— Ugy-e bár, *Reichenhall*ba megy, az öreg tanárral?

— Igen. Valószínűleg.

— Oh! Talán beleszeretett *Emilie* asszonyba? A szerelem végre az ön fejében is kezd motoszkálni?

— Kinek nem jár valaki az eszében? Önnek elsősorban. Mert végre is mi készítteté arra, hogy átvegye ezt a kölcsönt? Hisz ez oly kevés nyereséget ígér!

— A nagy halak között mindig akad kicsiny is. De őszinte akarok lenni. Ön azt tartja ugyebár, hogy állásom és hitelem teljes

virágzásban van. Meglássa, hogy még szilárdab-
bul fognak állni, ha a föld lesz alapjuk. Plawiczki
hajdan maga bevallotta, hogy szívesen tudna
birtokán. Ez a vágy ma valószínűleg szükségé-
váltott. Egy kis életjáradék árán könnyen
megszerezhetem Krzemient. Különben majd
meglátjuk. A földbirtok olyan, barátom, mint a
ló. Megnyirjuk, megkeféljük s az első vásáron
haszonnal adjuk el. Addig is földbirtokos leszek,
s a mai világban maga a cím is ér valamit.
Ezen beszéd érvelései nem nyerték meg
Polanieczki tetszését.

Figyelmeztetem, — szólt, — hogy nem
lesz olyan könnyű, mint a milyennek gondoltja.
Plawiczka kisasszony határozottan ellenzi a bir-
tok eladását. Szereti Krzemient. Asszony s így
természetesen el fog követni mindent, hogy meg-
tarthassa azt.

Se baj, akkor hát atyja hitelezője
maradok. Nem sokat kockáztatok, mert egy-
részt úgy járhatok el, mint ön, hogy a köl-
csönt eladom egy harmadiknak, másrészt, mert
ügyvéd létemre, minden hitelezőnél könnyebben
szerezhetek magamnak kielégítést. Ennek ezer-
féle módja van!

Hiszen ön el is árvereztetheti Krzemient.

Igen. Megtehetném, ha nem hívnának
Maszkónak. De meg vagyok győződve, hogy
erre nem is kerül a sor. Van erre más mód
olyan is, a melyet Plawiczka kisasszony, a
kit nagyra becsülök és a kinek őszinte hódolója
vagyok, remélhetőleg szívesen elfogad.

Polanieczki hevesen taszította el magától
csészéjét. Harag, megbánás és méltatlankodás
vegyes érzelmei töltötték el keblét. Egy pilla-
natig úgy tetszett, hogy nem bírja visszafojtani
a szavakat, a melyek ajkaira tolnak, hogy
oda kell vágnia az ügyvédnek.

Megváltoztattam a nézetemet, követelé-
semet nem adom el!

De erőt vett magán s újból csészéje után
nyult, míg az ügyvéd vörös pofaszakállát simo-
gatva így folytatta:

Ez egészen jó megoldás volna! Rend-
kívüli lenne, az igaz. De végre semmi sem
lehetetlen! Plawiczka kisasszonynak bemuattak
Varsóban tartózkodása idején. Bevallom, hogy
nagyon megtetszett nekem. A család előkelő, a
birtok az igaz, hogy rossz karban van, de nagy
kiterjedésű s jövedelmezővé volna tehető. Ki
tudja? Őszinte leszek rendes szokás szerint. Ön
elment Krzemienbe, állítólag, hogy behajtsa
követelését, haragosan tér vissza, a miből le-
vonhatom a következtetést, hogy terve füstbe
ment. Mondja, hogy csalódom, s én azonnal
elejtem, nem tervemet, mert hiszen még nem
terveztem semmit, hanem a tervnek még hal-
vány árnyékát is. Erre szavamat adom. Csak
arra kérem, ne ragaszkodjék ezen jelszóhoz: A
mi az enyém, ne legyen a másé sem! Ne álljon
utamba... Beszéljen ön is nyíltan velem!

(Foly. köv.)

TAVIRATOK.

Babérok a műcsarnokban.

Budapest, nov. 20. (Saját tud. táv.)
A Szemere asztaltársaság a városligeti
műcsarnokban kiállított képeket és szob-
rokat megkoszorozta. Az ifjak eme eljár-
ása ellen felzúdult a közvélemény; az
Országos Képzőművészeti Társulat igaz-
gató tanácsa tehát ma délután 6 órakor
rendkívüli ülésen, Benkő Kálmán elnök-
lése mellett, tárgyalta a Szemere-társaság
babér akcióját. Jelen voltak a gyűlésen:
Benkő, Ferenczi, Grünvald, Nógrádi,
Ligeti, Pataki, Ujvári, Zala György
szobrász, Bihari Sándor és Dudits Andor
festők. Levelet irtak a Szemere-asztaltár-
saság elnökségének, melyben megköszö-
nik a koszorukat, sajnálataikat fejezve
ki, hogy tisztességes intenciójukat félre-
magyarázták és kifejtik, hogy a koszoru-
kat helyeiken meghagyják, megtartják és
megőrzik.

A berlini sajtó Széll beszédéről.

Berlin, nov. 20. A *Berliner Neueste
Nachrichten* nagy meglepéssel emeli ki,
hogy Széll Kálmán miniszterelnök osztozik
Goluchowszky gróf külügyminiszternek abban
a nézetében, hogy a békeszövetség a népek
életére való jelentőségénél fogva sokkal ma-
gasabban áll, semhogy kompenzáció tárgyául
szolgálhatna merőben anyagi érdekekért. Az
ilyen irányu megnyilatkozásokat örömmel kell
üdvözölni, mert a népeknek mindennapi küz-
delmeik között időről-időre eszükbe juttatják,
hogy magasabb javakat is kell védniük.

A *Berliner Tageblatt* azt írja: Széll Kál-
mán köszönetet érdemlő nyilatkozatait elejétől
végig helyeseknek találjuk.

A *Nationalzeitung* kiemeli ezt a rendki-
vüli melegséget, a melylyel a miniszterelnök
Vilmos császárról beszélt.

Hasonlóképp ír még Széll miniszterelnök-
ről a *Vossische Zeitung*, a *Post* és a *Börsen-
courier*.

A gráci választások.

Grác, nov. 19. A harmadik választó-
testület közsegánácsosi választásai nem vég-
ződtek végleges eredménnyel. Ot mandátum-
ot kellett betölteni. A szocialista jelöltek
mindegyike körülbelül 1200, a német hivatalos
jelöltek mindegyike körülbelül 1000 és a ke-
resztény néppárt jelöltjeinek mindegyike kö-
rülbelül 400 szavazatot kapott. A pótválasztás
november hó 22-én lesz. (M. T. I.)

Kecskeméthy Miramaréban.

Budapest, nov. 20. (Saj. tud. táv.)
Kecskeméthy a déli vasut gyorsvonatá-
val ma érkezett Miramaréba, a hol a
Griguonod szállodában szállott meg. Tört
németiséggel beszélt, a *Caffé-Speckben*
magyar lapokat olvasott, 10 korona borra-
valót osztogatott, kocsit rendelt s az indó-
házhoz hajtattott s állítólag *Neostre* felé
utazott el.

György herceg s a diplomaták.

Konstantinápoly, nov. 20. A négy kré-
tai szignatárius hatalmasság diplomáciai kép-
viselői ma összeültek, hogy megvizsgálják György
herceg krétai főbiztos kívánságainak azt a
részét, a mely a konstantinápolyi diplomáciai
képviselők véleményadásától van függővé téve.
(M. T. I.)

KOZGAZDASAG.

Reich Jenő és Társa Tőzsde jelentése.

A Tiszántul eredeti távirata.

Határidők.

	Budapest, nov. 20
Buza októberre	7.84
Buza áprilisra	8.80
Tenzeri	5.14
Rozs okt	6.69
Zab ápr.	6.98
Káposzta, repce, aug.	—

Értéktőzsde.

	Budapest, nov. 20.
Osztrák hitel	625.50
Magyar hitel	629.50
Allamvasut	624.50
Rimamurány	416.—
Magyar vasut	485.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. nov. 20-án.	
Magyar aranyjáradék 4%	118.10
Magyar koronajáradék	92.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	121.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	99.75
Horváth-szlávonföldterhermentesítési kötvény	98.50

Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	177.—
Tiszszabályozás sorsjegyek kölcsön	145.—
Osztrák járadék papírban	98.30
Osztrák járadék ezüstben	98.15
Osztrák járadék aranyban	118.90
Osztrák korona járadék	95.50
Osztrák államsorsjegyek	189.50
Osztrák magyar bank részvény	16.15
Magyar hitelbank részvény	684.—
Osztrák hitelintézet részvény	630.25
Párisi vista	95.15
20 frankos arany (Napoleon'or)	19.04
Németbirodalmi márka	117.15
London vista	239.40
20 márkás arany	28.44

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 55.

Idénybérlet 53.

Nagyváradon, esztörtökön, 1901. nov. 21-én

Z A Z A.

Szinmű.

S Z E M E L Y E K :

Dufresne Bernard, kereskedő	Szarvasi Sándor
Cascart, énekes	Pataky Béla
Bussy	Bognár János
Michelin	Dési Alfréd
Malardot	Füredi József
Lortigon	Bérczi Gyula
Auguste, pinczér	Csatár Győző
Zaza	P. Szép Olga

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. földszinti és első
emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint.
Zsolye 1 frt 50 kr. Körszék 1 frt 20 kr., Támlászék
1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor
50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti
zártzések 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és
katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr.
Egy színlap 10 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u.
3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnep-
napokon este 6 órakor.

Holnap pénteken, nov. 22-én

Három pár czipő.

851/1901. vh. szám.

Árverési hirdetés.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezen-
nel közhirre teszi, hogy a margittai kir. járás-
bírósnak 1901. évi V. II/4. számú végzése
folytán Szokoly Tamás nagyváradi ügyvéd által
képviselt *Bálint* Imréné felperes részére
Bálint Imre alperes ellen 360 kor. követelés
és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehaj-
tás folytán alperestől lefoglalt 960 kor. be-
csült ingóságokra a margittai kir. járásbírósnak
1901. V. 11/9. számú végzésével az árverés el-
rendeltetvén, annak a korábbi vagy felülfoglal-
tók követelése erejéig is, amennyiben azok
törvényes zálogjogot nyertek volna, alpe-
res tanyáján az ér-fancsikai határban leendő
megtartására határidővel 1901. évi november
hó 22. napjának délelőtt 11 órája kintzetik,
a mikor a bíróság lefoglalt 80 m/m. buza a
legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, s
szükség esetén becsáron alul is elfognak adadni.

Felhivatlak mindazok, kik az elárverezendő
ingóságok vételárából a végrehajtó követelését
megelőző kielégítéshez tartanak jogot, ameny-
nyiben részükre foglalás korábban eszközöl-
tett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből
ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az ár-
verés megkezdéseig alulírott kiküldöttnek vagy
írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni
tartoznak.

A törvényes határidő hirdetésének a
bírósnak tábláján kifüggesztését követő naptól
számittatik.

Kelt Margittán, 1901. évi november hó 1.
napján.

Tatay,

kir. bírósági végrehajtó.

Nagyvárad város jogügyi s gazdasági ügyosztályától.

Árlejtési és árverési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsának 11101., 11414., 11905., 11102., 11104., és 11103 —1901. szám alatt kelt végzése folytán 1901. évi december hó 5-ik napján délelőtt 10 órakor a következő vállalatokra és bérletekre árlejtést, illetve árverést tartok:

I. Vállalatok.

1. A város részére 1902. január 1-től 1902. december hó 31. napjáig szükséges *petróleum* (kőolaj) szállítása;

2. A város részére 1902. év január 1-től 1902. év december hó 31-ik napjáig szükséges *gyertya* szállítása;

3. A *toloncok élelmezésének* vállalata; vállalati idő: 1902. január 1-től 1904. december 31-ig terjedő három év.

Mindhárom tétel alatti vállalatnál vállalati feltételekkel a jelenleg érvényben levő szerződések feltételei, kiküldési árukul pedig az ugyanezen szerződésekben foglalt árak szolgálnak. Feltételekül kikötöttek, hogy a szállítandó petróleumnak és gyertyának a szerződésben megnevezettel azonosnak, vagy azonos jó minőségűnek kell lenni, mely körülmény elbírálása végett az ajánlatokhoz minták csatolandók; — továbbá a toloncz élelmezési vállalatnál meghatároztatik, hogy a szerződés szerinti husmennység meleg, a főzelékmennyiség hideg állapotban számítottatik.

4. A város részére 1902. év január 1-től ugyanazon évi december 31-ig terjedő időben körülbelül egyenlő havi részletekben szükséges 80—100 waggon portmentes rostált aknaszén szolgáltatása a nagyvárad-olaszi-i pályaudvarra leendő beszállításával együtt. Szállítási feltételeket ajánlattevő köteles szabatosan körvonalozni.

II. Bérletek.

5. A város tulajdonát képező »*Három-rózsá*«-nak nevezett korcsmahelyiség bérlete az udvar szabad használatával együtt; a Turóczy Gyula által bérelt bolt és lakás kivételével. Bérleti idő: az 1902. év január 1-től 1904. év december hó 31-ik napjáig terjedő három év; kiküldési ár 1600 korona.

6. A ló- és marhavásártéren levő Szeles nevű korcsma bérlete; a bérleti idő: 1902. január 1-től 1904. december hó 31. napjáig terjedő három év; kiküldési ár: 480 korona.

Mindkét bérletre árverési feltételekkel a jelenleg érvényben levő szerződés feltételei szolgálnak; kikötöttek, hogy vállalkozó, illetve bérlő a szerződés kötésért szabályrendeletileg megszabott díjat tartozik fizetni.

Árlejtők, illetve árverelők kötelesek az árlejtés, illetve árverés idejéig az 1. tétel alatti vállalatnál 600 koronát, a 2. tétel alatti vállalatnál 400 koronát, a 3. tétel alatti vállalatnál 400 koronát, a 4. tétel alatti vállalatnál 1000 koronát, az 5. tétel alatti bérletnél 400 koronát, a 6. tétel alatti bérletnél 120 koronát bánatpénzül az árverelő küldöttség elnökének kezeihez készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban letenni vagy zárt ajánlatukhoz csatolni.

Azon körülmény, hogy ajánlattevő a feltételeket ismeri s elfogadja, a zárt ajánlatokban kifejezendő.

Ugy a vállalatok, mint az 5. és 6. tétel alatti bérlet feltételei, a város jogügyi s gazdasági ügyosztályában a hivatalos órák alatt bárki által megtekintethetők.

Árlejtőt és árverelőt tett ajánlata azonnal, Nagyvárad várost azonban csak a törvényhatósági bizottság jogerős jóváhagyása után kötelezi.

Nagyváradon, 1901. évi november 18-án.

Komlóssy József,

jog- és gazdaságügyi tanácsnok, mint az árverelő küldöttség elnöke.

243.—2—3.

Hirdetés.

A nagy-magyar-utcza 363. számú

Egri-féle házra f. hó 23-án

d. e. 9 órakor fog a kitűzött birói árverés a törvényszéki palotában megtartatni, mire a venni szándékozók figyelmeztetnek. Bánatpénz 2760 korona.

Most lehet legolcsóbban
női és férfi fehérneműt, vásznat és asztalneműt
beszerezni!

Menyasszonyi kelengyék!

Teljes végeladás!

Kunz József és társa cég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

225-0-117

Amerikát — Nagyváradon

Fillérből lesz a korona,
ez a jelszava az

Amerikai áruháznak,

Fő-utcza,
Bazár-épület.

A bekövetkező őszi sasionra üzletünket újból megnagyobbítottuk és pedig dus választékot tartunk a legutolsó divatu női ruha-szövetek, casán, posztó, barchet és flanel kelmékből.

A legolcsóbb árban kaphatók:

Vászon, chiffon, kanavász, kreton, szőnyeg, ágygarnitúrák, posztó és berliner kendők, blous és diszitó selyem kelmék és mindennemű rövidáru cikkek.

Még eddig nem létezett olcsó árban adunk el:

Női, férfi és gyermek téli alsó ingeket és kis öltönyöket, berliner sapkákat, rekliket és fejkötőket, férfi kemény elejű és puha elejű ingeket, kélőt és gallérokat.

Igen nagy raktárt tartunk

kész női blousokban és női alsósoknyákban, jutányos árak mellett készítünk mérték után női blousokat és aljakat bármilyen anyagból ugyszintén paplanokat a legrövidebb idő alatt.

193—19—20

Tömeges látogatást kér

Amerikai áruház, Fő-utcza, Bazár-(színházi)-épület.

a hol minden olcsó, semmi sem drága.